

ІМЕННИК

§ 44. Поділ на відміни

За належністю до роду та за відмінковими закінченнями всі іменники поділяються на чотири відміни.

I відміна: іменники переважно жініч. й деякі іменники чоловіч. роду, а також спільного роду із закінченнями **-а, -я** в називному відмінку однини: *вага, гиря, машина, партія, праця; воєвода, дядя; голова, сирота, убивця.*

II відміна: а) іменники чоловіч. роду з кінцевим приголосним основи та із закінченням **-о** в наз. відмінку (переважно назви осіб): *бік, велетень, завод, край, майстер, товариш; батько, Дніпро, Петро; татуньо;*

б) іменники середн. роду із закінченнями **-о, -е, -я** (крім іменників із суфіксами **-ат-, -ят-, -ен-** при відмінюванні): *вікно, місто; море, поле, прізвище; весілля, життя, знання;* також іменники всіх родів із суфіксами згрублості **-ищ-е, -иськ-о:** *вітрище* (від *вітер*), *дівчисько* (від *дівча*), *свекрушисько* (від *свекруха*).

III відміна: іменники жініч. роду з кінцевим приголосним основи: *вість, любов, міць, річ, розкіш, сіль, тінь*, а також слово *мати*, в якому при відмінюванні з'являється суфікс **-ер-**.

IV відміна: іменники середн. роду:

а) із закінченнями **-а, -я**, що приймають перед більшістю відмінкових закінчень суфікси **-ат-, -ят-:** *гуся (гусяти), дівча (дівчати), лоша (лошати), теля (теляти);*

б) із закінченням **-я** (із суфіксом **-ен-** при відмінюванні): *ім'я (імені), плем'я (племені).*

§ 45. Поділ на групи

Іменники I та II відміни поділяються на три групи: тверду м'яку та мішану. /74/

І відміна

1. Тверда група

До твердої групи належать іменники жініч. роду із закінченням **-а** (крім тих, основа яких закінчується на шиплячий приголосний): *жінка, машина, перемога, сівба, фабрика*, а також іменники спільного роду (чол. і жініч.) із цим же закінченням: *голова, дружина, каліка, недоріка, непосида, сирота, староста* та чол. роду (назви осіб): *Микита, Микола, Сава* тощо.

2. М'яка група

До м'якої групи належать іменники жініч. роду із закінченням **-я**: *буря, друкарня, земля, надія, пісня, робітниця, сім'я*; іменники спільного роду з цим же закінченням: *суддя, убивця* тощо та іменник чол. роду *Ілля*.

3. Мішана група

До мішаної групи належать іменники жініч. роду із закінченням **-а** та з основою на шиплячий приголосний: *вежа, гуца, їжа, каша, круча, межа, площа, тиша*, а також іменники спільного роду із закінченням **-а** та з основою на шиплячий приголосний: *лівша, міхоноша*; іменник чол. роду *вельможа*.

	Тверда група	М'яка група	
Однина			
Н.	фабрик-а	робітниц-я	наді-я
Р.	фабрик-и	робітниц-і	наді-ї
Д.	фабриц-і	робітниц-і	наді-ї
Зн.	фабрик-у	робітниц-ю	наді-ю
Ор.	фабрик-ою	робітниц-ею	наді-єю
М.	...фабриц-і	...робітниц-і	...наді-ї
Кл.	фабрик-о	робітниц-е	наді-є
Множина			
Н.	фабрик-и	робітниц-і	наді-ї
Р.	фабрик	робітниць	надій
Д.	фабрик-ам	робітниц-ям	наді-ям
Зн.	фабрик-и	робітниць	наді-ї
Ор.	фабрик-ами	робітниц-ями	наді-ями
М.	...фабрик-ах	...робітниц-ях	...наді-ях
Кл.	фабрик-и	робітниц-і	наді-ї /77/
Мішана група			
	Однина		Множина
Н.	площ-а		площ-і
Р.	площ-і		площ
Д.	площ-і		площ-ам
Зн.	площ-у		площ-і
Ор.	площ-ею		площ-ами
М.	...площ-і		...площ-ах
Кл.	площ-е		площ-і

А. Однина

Родовий відмінок

1. У родовому відмінку однини іменники першої відміни мають закінчення **-и, -і, -ї**.
- а) **И** мають іменники твердої групи: *книжки, машини, перемоги, родини, фабрики*. /80/
- б) **І** (після голосного та апострофа — **ї**) мають іменники першої відміни м'якої та мішаної груп: *бурі, мрії, надії, праці, робітниці, сім'ї; кручі, межі, площі, тиші*.

Примітка. Форми родового відмінка однини та називного множини нерідко розрізняються наголосами; пор.: *дочки — дочкИ, землі — землИ, книжки — книжкИ, межі — межИ, сестри — сестрИ, сім'ї — сім'ї*.

Давальний відмінок

2. У давальному відмінку однини іменники першої відміни мають закінчення **-і**, після голосного та апострофа — **-ї**: *книжці, машині, перемозі, фабриці; бурі, надії, робітниці, сім'ї, статті; кручі, межі, площі, тиші*.

Знахідний відмінок

3. У знахідному відмінку однини іменники першої відміни твердої та мішаної груп мають закінчення **-у**, м'якої — **-ю**: *книжку, машину, перемогу, фабрику; кручу, межу, площу, тишу; бурю, надію, робітницю, сім'ю, статтю*.

Орудний відмінок

4. В орудному відмінку однини іменники першої відміни твердої групи мають закінчення **-ою**, м'якої та мішаної груп — **-єю**, після голосного та апострофа — **-єю**: *книжкою, машиною, перемогою, фабрикою; бурєю, надією, робітницею, сім'єю, статтею; кручею, межею, площею, тишею*.

Місцевий відмінок

5. У місцевому відмінку однини іменники першої відміни мають закінчення **-і**, після голосного та апострофа — **-ї**: *на книжці, на машині, у перемозі, на фабриці; у бурі, у надії, при робітниці, у сім'ї, у статті; на кручі, на межі, на площі, у тиші*.

Примітка. Перед закінченням **-і** в давальному та місцевому відмінках приголосні **г, к, х** переходять відповідно в **з, ц, с**: *нога — нозі, рука — руці, муха — мусі*.

Кличний відмінок

6. У кличному відмінку однини іменників першої відміни вживаються закінчення **-о, -е, -є, -ю**.
- а) **О** мають іменники твердої групи: *дружино, Ганно, книжко, Михайлівно, перемого, сестро*.
- б) **Е** мають іменники м'якої та мішаної груп, **є** — іменники м'якої групи після голосного та апострофа: /81/ *воле, земле, Катре, робітнице; душе, круче; Маріє, мріє, сім'є, Соломіє, а також Ілле*.
- в) **Ю** мають деякі пестливі іменники м'якої групи: *бабусю, Галю, доню, матусю, титусю*.

Примітка. У звертаннях, що складаються з двох власних назв — імені та по батькові, обидва слова мають закінчення тільки кличного відмінка: *Ганно Іванівно, Маріє Василівно*.

Б. Множина

Називний відмінок

1. У називному відмінку множини іменники першої відміни твердої групи мають закінчення **-и**, м'якої та мішаної груп — **-і**, після голосного та апострофа — **-ї**: *книжки, машини, перемоги, фабрики; бурі, надії, робітниці, статті, сім'ї; кручі, межі, миші, площі*; також іменники чол. і спільного роду: *старости* (і з іншим значенням *старости*), *судді, сироти*.

Родовий відмінок

2. У родовому відмінку множини іменники першої відміни мають нульове закінчення або закінчення **-ей, -ів**.

а) Нульове закінчення мають іменники твердої, м'якої та мішаної груп: *баб* (і *бабів*), *верст* (від *верста* — давня міра відстані), *верств* (від *верства* — шар) і *верстов* (від *верства* — давня міра відстані), *вигід* (від *вигода*) і *вигод* (від *вигода*), *губ* (і *губів*), *доріг, машин, назв, свобод, фабрик, шкіл; бур, долонь, легень* (і *легенів*), *надій, робітниць; круч, меж, площ*.

б) Кілька іменників жін. роду закінчуються на **-ей**: *мишей, свиней, сімей, статей* (від *стаття*) та ін.

в) Закінчення **-ів** мають деякі іменники чол. роду: *суддів, старостів*, окремі іменники жін. роду (див. вище п. а), а також прізвища: *Журбів, Чупринків* і т. ін.

Примітка 1. В іменниках, які мають у називному відмінку однини перед закінченням сполучення двох приголосних, у родовому відмінку множини між ними з'являється **о** або **е**.

О з'являється в тих іменниках, які мають після приголосного основи суфікс **-к**: *дочок, книжок, кульок, мисок* і т. ін., а також в іменниках *гра* (мн. *ігри*), *кухня, поверхня, сосна, сукня; ігор, кухонь, поверхонь, сосон* (і *сосен*), *суконь*. В інших іменниках з'являється **е** (**є**): *боєнь, воєн* (і *війн*), *домен, копалень, лазень, мітел, шабель*. /82/

Вставних звуків, як правило, не буває в іменниках іншомовного походження: *арф, догм, пальм, шайб*; тільки в іменниках на **-к(а)** за аналогією до відповідних українських з'являється **о**: *арка — арок, марка — марок*.

Примітка 2. В іменниках іншомовного походження з подвоєними приголосними в родовому відмінку множини це подвоєння зберігається: *бонн* (від *бонна*), *булл* (від *булла*), *ванн* (від *ванна*), *вілл* (від *вілла*), *панн* (від *панна*).

Давальний відмінок

3. У давальному відмінку множини іменники першої відміни мають закінчення **-ам, -ям**.

а) Закінчення **-ам** мають іменники твердої та мішаної груп: *книшкам, машинам, фабрикам; кручам, межам, площам*.

б) Закінчення **-ям** мають іменники м'якої групи: *бурям, надіям, робітницям, сім'ям, статтям*.

Знахідний відмінок

4. У знахідному відмінку множини іменники першої відміни мають форму, однакову з формою називного або родового відмінка множини, причому:

а) іменники — назви осіб та істот мають форму, однакову з формою родового відмінка множини: *ведмедиць, вовчиць, листонош, молодиць, робітниць, українок*.

Примітка. Іменники — назви деяких свійських тварин уживаються також у формі, однаковій із формою називного відмінка: *гнати овець* (і *вівці*), *пассти корів* (і *корови*), *годувати свиней* (і *свині*);

б) іменники, що не означають істот, уживаються у формі, однаковій із формою називного відмінка множини: *книжки, машини, фабрики; вулиці, друкарні, мрії, сім'ї; кручі, межі, площі.*

Орудний відмінок

5. В орудному відмінку множини іменники першої відміни мають закінчення **-ами, -ями, -ми.**

а) Закінчення **-ами** мають іменники твердої та мішаної груп: *книжками, машинами, фабриками; кручами, межами, площами.*

б) Закінчення **-ями** мають іменники м'якої групи: *вулицями, друкарнями, мріями, робітницями, сім'ями, статтями.*

в) Закінчення **-ми** (паралельно з формами на **-ами, -ями**) мають лише поодинокі іменники: *ворітьми* (і *воротами*), *курми, слізьми* (і *сльозами*), *свиньми* (і *свинями*). /83/

Місцевий відмінок

6. У місцевому відмінку множини іменники першої відміни мають закінчення **-ах** для твердої та мішаної груп і **-ях** — для м'якої групи: *у книжках, на машинах; на кручах, на межах; у статтях, у сім'ях.*

Кличний відмінок

7. У кличному відмінку множини іменники першої відміни мають форму, однакову з називним: *баби, дочки, жінки, робітниці.*

II відміна

1. Тверда група

Чоловічий рід

До твердої групи належать іменники чол. роду з кінцевим твердим приголосним основи (крім шиплячих) і з закінченням **-о**: *дуб, палац, темп, ударник, успіх; батько, Петро*; переважна більшість іменників на **-р**: *вир, вихор, відвар, двір, жир, сир, стовбур, столяр, явір*; сюди ж належать іменники *звір, комар, снігур*, які, проте, в називному відмінку множини мають закінчення м'якої групи: *звірі, /75/ комарі, снігурі*, а також усі іменники іншомовного походження на **-ер, -ір, -ор, -ур (-юр)** і з постійно наголошеними **-ар (-яр), -ир**: *інженер, майстер, шофер; папір, сувенір; директор, професор, семафор; абажур, гіпюр, каламбур; базар, гектар, комісар, футляр, ювіляр; бригадир, касир, командир, пасажир*.

Середній рід

До твердої групи належать іменники середн. роду із закінченням **-о**: *вікно, залізо, коло, місто, село*.

2. М'яка група

Чоловічий рід

До м'якої групи належать іменники чол. роду з кінцевим м'яким приголосним основи: *боєць, велетень, звичай, край, учитель, Бенедьо*; сюди належить частина іменників із суфіксами **-ар, -ир**, які в однині мають наголос на корені: *бондар — бондаря, козир — козиря, лікар — лікаря, писар — писаря*, а також іменники, у яких при відмінюванні наголос переходить із суфікса на закінчення: *буквар — букваря, вівчар — вівчаря, друкар — друкаря, інвентар — інвентарю, календар — календаря, кобзар — кобзаря, пролетар — пролетаря, секретар — секретаря, шахтар — шахтаря; гузир — гузиря, проводир — проводиря, пухир — пухиря* та ін.

Середній рід

До м'якої групи належать іменники середн. роду із закінченням **-е** та **-я** (без суфіксів **-ен-, -ят-** при відмінюванні й переважно з подовженням кінцевого приголосного основи): *горе, місце, море, поле; життя, завдання, збіжжя, здоров'я, змагання, знаряддя, листя, обличчя, пір'я, полум'я, сім'я, тім'я*. /76/

3. Мішана група

Чоловічий рід

До мішаної групи належать іменники чол. роду з кінцевим шиплячим приголосним основи: *вантаж, дощ, сторож, слухач, ткач, товариш*; іменники всіх родів із суфіксом **-ищ-е**: *вітрище, бабище, юрмище*; також іменники на **-яр** (назви людей за родом їхньої діяльності), у яких при відмінюванні наголос переходить із суфікса на закінчення: *вугляр — вугляра, каменяр — каменяра, післяр — післяра, скляр — скляра, тесляр — тесляра, школяр — школяра*.

Середній рід

До мішаної групи належать іменники середн. роду із закінченням **-е** при основі на шиплячий приголосний: *ложе, плече, прізвище, явище*.

Тверда група

Однина

Н.	робітник	сталевар	міст-о
Р.	робітник-а	сталевар-а	міст-а
Д.	робітник-ові (-у)	сталевар-ові (-у)	міст-у
Зн.	робітник-а	сталевар-а	міст-о
Ор.	робітник-ом	сталевар-ом	міст-ом
М.	...робітник-ові, -у	...сталевар-ові, -і	...міст-і
Кл.	робітник-у робітнич-е	сталевар-е	міст-о

Множина

Н.	робітник-и	сталевар-и	міст-а
Р.	робітник-ів	сталевар-ів	міст
Д.	робітник-ам	сталевар-ам	міст-ам
Зн.	робітник-ів	сталевар-ів	міст-а
Ор.	робітник-ами	сталевар-ами	міст-ами
М.	...робітник-ах	...сталевар-ах	...міст-ах
Кл.	робітник-и	сталевар-и	міст-а

М'яка група

Однина

Н.	учитель	секретар	край	місц-е
Р.	учител-я	секретар-я	кра-ю	місц-я
Д.	учител-єві(-ю)	секретар-єві (-ю)	кра-єві (-ю)	місц-ю
Зн.	учител-я	секретар-я	край	місц-е
Ор.	учител-ем	секретар-ем	кра-єм	місц-ем
М.	...учител-єві, -і, -ю	...секретар-єві, -і, -ю	...кра-ї, -ю	...місц-і
Кл.	учител-ю	секретар-ю	кра-ю	місц-е /78/

Множина

Н.	учител-і	секретар-і	кра-ї	місц-я
Р.	учител-ів	секретар-ів	кра-їв	місць
Д.	учител-ям	секретар-ям	кра-ям	місц-ям
Зн.	учител-ів	секретар-ів	кра-ї	місц-я
Ор.	учител-ями	секретар-ями	кра-ями	місц-ями
М.	...учител-ях	...секретар-ях	...кра-ях	...місц-ях
Кл.	учител-і	секретар-і	кра-ї	місц-я

Мішана група

Однина

Н.	товариш	школяр	прізвищ-е
Р.	товариш-а	школяр-а	прізвищ-а
Д.	товариш-еві (-у)	школяр-еві (-у)	прізвищ-у
Зн.	товариш-а	школяр-а	прізвищ-е
Ор.	товариш-ем	школяр-ем	прізвищ-ем
М.	...товариш-еві, -і, -у	...школяр-еві, -і	...прізвищ-і
Кл.	товариш-у	школяр-е	прізвищ-е

Множина

Н.	товариш-і	школяр-і	прізвищ-а
Р.	товариш-ів	школяр-ів	прізвищ
Д.	товариш-ам	школяр-ам	прізвищ-ам
Зн.	товариш-ів	школяр-ів	прізвищ-а
Ор.	товариш-ами	школяр-ами	прізвищ-ами
М.	...товариш-ах	...школяр-ах	...прізвищ-ах
Кл.	товариш-і	школяр-і	прізвищ-а

А. Однина

§48. Родовий відмінок

1. У родовому відмінку однини іменники чол. роду залежно від їх значення мають закінчення **-а, -я** або **-у, -ю**. Іменники середн. роду закінчуються тільки на **-а** (у твердій та мішаній групах), **-я** (у м'якій групі): *міста, села; плеча, прізвища; знання, знаряддя, моря, обличчя, поля.*

2. Іменники чол. роду в родовому відмінку однини приймають закінчення **-а** (у твердій та мішаній групах), **-я** (у м'якій групі), коли вони означають:

а) назви осіб, власні імена та прізвища: *промовця, робітника, студента, тесляра, учителя; Андрія, Дмитра, Дорошенка, Франка*; також персоніфіковані предмети та явища: *Вітра, Ліса, Мороза* та ін.;

б) назви тварин і дерев: *ведмедя, вовка, дуба, кілка, коня, пса, ясеня*;

в) назви предметів: *гвинта, замка, малюнка, ножа, олівця, піджака, плаща, портфеля, стола* (й *столу*);

г) назви населених пунктів: *Воронежа, Голосієва, Житомира, Києва, Лондона, Луцька, Миргорода, Новгород, Парижа, Святошина, Тернополя, Харкова.*

Примітка. Але **-у, -ю** пишеться у складених назвах населених пунктів, другою частиною яких є іменник, що має звичайно в родовому відмінку закінчення **-у**: *Давидового Броду, Зеленого Гаю, Красного Лиману, Кривого Рогу, Червоного Ставу, Широкого Яру* тощо;

г) інші географічні назви з наголосом у родовому відмінку на кінцевому складі, а також із суфіксами /84/ присвійності **-ов-, -єв- (-єв-), -ин- (-їн-)**: *Дінця, Дністра, Іртиша, Колгуєва, Орла, Остра, Пірятина, Псла, Пскова, Тетерева*;

д) назви мір довжини, ваги, часу тощо: *гектара, грама, метра, місяця, процента, тижня* (але *віку, року*); назви місяців і днів тижня: *вівторка, жовтня, листопада* (але *листопаду* — назва процесу), *понеділка*; назви грошових знаків: *гроша, долара, карбованця, фунта стерлінгів, червінця*; числові назви: *десятка, мільйона, мільярда*;
е) назви машин і їх деталей: *автомобіля, дизеля, комбайна, мотора, поршня, трактора*;

є) терміни іншомовного походження, які означають елементи будови чогось, конкретні предмети, геометричні фігури та їх частини: *атома, катода, конуса, радіуса, ромба, сегмента, сектора, синуса, шків* тощо, а також українські за походженням суфіксальні слова-терміни: *відмінка, додатка, займенника, знаменника, іменника, трикутника, чисельника, числівника* тощо; але: *виду, роду*, також *синтаксису, складу, способу* (про інші категорії термінів див. п. 3).

3. Закінчення **-у** (у твердій і мішаній групах), **-ю** (у м'якій групі) мають іменники чол. роду на приголосний, коли вони означають:

а) речовину, масу, матеріал: *азоту, асфальту, бальзаму, борщу, водню, воску, гасу, гіпсу, граніту, квасу, кваску, кисню, льоду, меду, медку, піску, пороху, сиру, спирту*; але *хліба*;

б) збірні поняття: *ансамблю, атласу, батальйону, березняка, вишняку, гаю, гурту, загалу, капіталу, каравану, каталогу, кодексу, колективу, лісу, оркестру, парку, полку, пролетаріату, реманенту, рою, саду, сушняку, тексту, товару, тому, тріумвірату, хору*; сюди належать назви кущових і трав'янистих рослин: *барвінку, бузку, буркуну, гороху, звіробою, молочаю, очерету, чагарнику, щавлю, ячменю* (але *вівса*), а також назви сортів плодкових дерев: *кальвілю, ренету, ренклоду* та ін.;

в) назви будівель, споруд, приміщень та їх частин: *вокзалу, танку, даху, заводу, залу, замку, каналу, коридору, магазину, мезоніну, метрополітену, молу, палацу, поверху, сараю, тину, універмагу, шинку*; але (переважно з наголосом /85/ на закінченні): *бліндажа, гаража, куреня, млина, хліва*; **-а (-я)** вживається також в іменниках — назвах архітектурних деталей: *еркера, карниза, портика*; обидва закінчення — **-а (-я)** та **-у (-ю)** приймають іменники: *мосту й моста, паркану й паркана, плоту й плота*;

г) назви установ, закладів, організацій: *інституту, клубу, комісаріату, комітету, університету, штабу*;

г) переважна більшість слів із значенням місця, простору тощо: *абзацу, байраку, валу, краю, лиману, луку, майдану, рову, ручаю, світу, уривку, яру*; але: *горба, хутора* тощо, а також зменшені форми на **-к**: *ліска, майданчика, ставка, ярка*;

д) явища природи: *вихору, вітру, вогню, граду, грому, дощу, жару, землетрусу, інею, морозу, туману, урагану, холоду*;

е) назви почуттів: *болю, гніву, жалю, страху*;

є) назви процесів, станів, властивостей, ознак, формацій, явищ суспільного життя, загальних і абстрактних понять: *авралу, бігу, винятку, галасу, грипу, дисонансу, достатку, екзамену, екскурсу, експорту, звуку* (але як термін *звука*), *ідеалу, інтересу, канону, кашлю, клопоту, колоквіуму, конфлікту, крику, лету (льоту), ляпасу, мажору, міражу, мінімуму, модусу, моменту, принципу, прогресу, процесу, реалізму, регресу, рейсу, ремонту, ритму, руху, світогляду, сорту, спорту, способу, стогону, тифу, толку, хисту, ходу, шуму*; але: *ривка, стрибка, стусана*;

ж) терміни іншомовного походження, що означають фізичні або хімічні процеси, частину площі й т. ін.: *аналізу, електролізу, імпульсу, синтезу, ферменту*, а також літературознавчі терміни: *альманаху, епосу, жанру, журналу, міфу, нарису, образу, памфлету, роману, стилю, сюжету, фейлетону* тощо;

з) назви ігор і танців: *баскетболу, вальсу, волейболу, краков'яку, танцю, тенісу, футболу, хокею*; але: *гопака, козака*;

и) більшість складних безсуфіксних слів (крім назв істот): *водогону, вододілу, водопроводу, живопису, живоплоту, манускрипту, родоводу, рукопису, суходолу, трубопроводу*; але: *електровоза, пароплава*; /86/

і) переважна більшість префіксальних іменників із різними значеннями (крім назв істот): *вибою, випадку, вислову, відбою, відгуку, заробітку, запису, затору, опіку, опуху, побуту, поштовху, прибутку, прикладу, проводу (дріт), сувою, усміху, успіху*;

ї) назви річок (крім зазначених у п. 1), озер, гір, островів, півостровів, країн, областей і т. ін.: *Амуру, Бугу, Гангу, Дону, Дунаю, Єнісею, Нілу, Рейну, Сейму; Байкалу, Ельтону, Мічигану, Світязю, Чаду; Алтаю, Ельбрусу, Паміру, Уралу; Кіпру, Котліну, Криту, Родосу, Сахаліну; Каніну, Пелопоннесу; Алжиру, Афганістану, Казахстану, Єгипту, Іраку, Китаю; Донбасу, Ельзасу, Кавказу, Сибіру*.

Примітка. У ряді іменників зміна закінчення впливає на значення слова: *алмаза* (коштовний камінь) — *алмазу* (мінерал), *акта* (документ) — *акту* (дія), *апарата* (прилад) — *апарату* (установа), *блока* (частина споруди, машини) — *блоку* (об'єднання держав, партій), *буряка* (одиничне) — *буряку* (збірне), *вала* (деталь машини) — *валу* (насип), *елементу* (абстрактне) — *елемента* (конкретне), *інструмента* (одиничне) — *інструменту* (збірне), *каменя* (одиничне) — *каменю* (збірне), *клина* (предмет) — *клинку* (просторове поняття), *пояса* (предмет) — *поясу* (просторове поняття), *рахунка* (документ) — *рахунку* (дія), *терміна* (слово) — *терміну* (строк), *фактору* (чинник) — *фактора* (маклер) і т. ін.

§ 49. Давальний відмінок

У давальному відмінку однини іменники другої відміни мають закінчення **-ові, -єві, -єві** або **-у, -ю**.

1. Закінчення **-ові** (у твердій групі), **-єві** (у мішаній групі та в м'якій після приголосного), **-єві** (у м'якій групі після голосного та апострофа) мають іменники чол. роду (за винятком зазначених у п. 2 б): *будинкові, відмінкові, директорові, дубові, майстрові, нахилові, Петрові, піонерові, робітникові, розумові; велетневі, журавлеві, каменеви, пневі, секретареві, товаришеві, шахтареві; добродієві, краєві, носієві, Сергієві, солов'єві*. Ці ж іменники приймають і закінчення **-у (-ю)**: *будинку, відмінку, директору* й т. д.

Паралельні закінчення **-ові** та **-у** мають також іменники середн. роду із суфіксом **-к-**, що означають малі істоти: *дитяткові — дитятку, немовляткові — немовлятку*, /87/ *поросяткові — поросятку, теляткові — телятку, ягняткові — ягнятку*.

Примітка. Коли в тексті зустрічається поряд кілька іменників чол. роду у формі давального відмінка однини, то для уникнення одноманітних відмінкових закінчень слід спочатку вживати закінчення **-ові, -єві (-єві)**, а тоді — **-у (-ю)**: *Симоненкові Василю Андрійовичу, Леонідові Миколайовичу Іваненку, добродієві бригадиру*.

2. Закінчення **-у** (у твердій і мішаній групах), **-ю** (у м'якій групі) мають:
а) іменники середн. роду: *місту, селу, святу; прізвищу; знанню, знаярду, обличчю, піддашию, роздоріжжю; серцю, сонцю*. У деяких словах можливі також закінчення **-ові, -єві**: *лихові, містові, серцеві*;

б) іменники чол. роду на **-ів (-їв), -ов, -ев (-єв), -ин, -ін (-їн)**: *Київ — Києву, Колгуєв — Колгуєву, Лебедин — Лебедину, Лермонтов — Лермонтову, Львів — Львову, острів — острову, Пушкін — Пушкіну, рів — рову, Харків — Харкову.*

§ 50. Знахідний відмінок

У знахідному відмінку однини іменники другої відміни мають форму, однакову з формою родового або називного відмінка.

1. Форму, однакову з формою родового відмінка, мають усі іменники чол. роду, які означають істоти, а також персоніфіковані явища: *будівника, доповідача, коня, хлопча; Вітра, Мороза.*

Примітка. Деякі іменники, переважно назви побутових предметів, можуть мати паралельні форми, спільні з формами або родового, або називного відмінка: (зрізав) *дуба й дуб, (дав) карбованця й карбованець, (написав) листа й лист, (узяв) ножа й ніж, (поклав) олівця й олівець, (поставив) плуга й плуг.*

2. Усі інші іменники чол. роду, а також іменники середн. роду в знахідному відмінку мають ту саму форму, що й у називному: *будинок, декрет, інститут, колектив, міст, народ, полк, стиль, стіл, сон, ячмінь; коріння, місто, місце, море, село.*

§ 51. Орудний відмінок

В орудному відмінку однини іменники другої відміни мають закінчення **-ом, -ем (-єм)** і **-ям, -им**.

1. Закінчення **-ом** мають усі іменники чол. та середн. роду твердої групи, **-ем** (після голосного та апострофа /88/ **-єм**) — іменники чол. та середн. роду мішаної та м'якої груп (крім іменників середн. роду, що закінчуються на **-я**): *майстром, містом, робітником, селом; бійцем, кобзарем, конем, куцем, місцем, морем, ножем, плечем, прізвищем, секретарем, слухачем; пирієм, роєм, солов'єм, урожаєм.*

2. Закінчення **-ям** мають усі іменники середн. роду на **-я**: *життям, змаганням, знанням, знаряддям, кіллям, листям, луб'ям, обличчям, піддашиям, роздоріжжям, щастям.*

3. Закінчення **-им** мають в орудному відмінку:

а) іменники — прізвища чол. роду твердої групи на **-ов, -ев (-єв), -ів (-їв), -ин, -ін (-їн)**: *Бабкіним, Виноградовим, Звєгінцевим, Ільїним, Ковалєвим (від Ковалів), Лєсиним.*

Однак неслов'янські прізвища, які закінчуються на **-ов, -ин, -ін**, мають в орудному відмінку однини закінчення **-ом**: *Бюловом, Дарвіном, Чапліном;*

б) іменники — географічні назви середн. роду із суфіксами присвійності **-ов-, -ев- (-єв-), -ин- (-їн-)**, що відмінюються як прикметники: *Горошине — Горошиним, Котелеве — Котелевим, Михалкове — Михалковим.*

Але іменники — географічні назви чол. та середн. роду із суфіксами **-ов, -ев (-єв), -ів (-їв), -ин, -ін (-їн)**, що не відмінюються як прикметники, мають в орудному відмінку однини закінчення **-ом**: *Бородіном, Голосієвом, Києвом, Лебедином, Орехово-Зуєвом, Псковом, Святошином, Харковом.*

§ 52. Місцевий відмінок

У місцевому відмінку однини іменники другої відміни мають закінчення **-ові, -еві (-єві), -у(-ю), -і (-ї)**.

1. Закінчення **-ові** в твердій групі, **-еві** (після голосного та апострофа **-єві**) у м'якій та мішаній групах мають:

а) іменники чол. роду, що означають істоти: *при батькові, на братові, при вчителєві, на конєві, на носєєві, на робітникові, на товаришеві*;

б) іменники середн. роду твердої групи із суфіксом **-к-** (назви істот): *на дитяткові, на теляткові, на хлоп'яткові*.

Примітка. Іменники чол. роду, що означають осіб, а також зазначені іменники середн. роду мають у місцевому відмінку /89/ однини поряд із закінченнями **-ові, -еві (-єві)** й закінчення **-у (-ю)**: *при батьку, на робітнику, на дитятку, на телятку*. Іменники чол. роду, що означають істот (не осіб), мають у місцевому відмінку однини поряд із закінченнями **-ові, -еві (-єві)** й закінчення **-і (-ї)**: *на коні, на ослі, на тигрі*.

2. Закінчення **-у** (після голосного **-ю**) мають:

а) іменники чол. та середн. роду твердої групи із суфіксами **-к-, -ак-, -ик-, -ок-, -к(о)**, що означають неістоти: *у будинку, у війську, у гуртку, на держаку, на дощикку, у ліжку, на літаку, у місячнику, у мішку, у підрахунку*. Вживаються також і паралельні форми з **-ові**: *у будинкові, на держаківі, на літакові, на ліжкові* тощо;

б) іменники чол. роду односкладових основ із закінченням **-у (-ю)** в родовому відмінку, якщо наголос у місцевому відмінку переходить з основи на закінчення: *у бою, на льоду, на снігу, у соку, у степу, на шляху*.

3. Закінчення **-і** (після голосного та апострофа **-ї**) мають:

а) іменники чол. роду (переважно безсуфіксні), що означають неістоти: *в акті, на березі, на ґрунті, у декреті, у дзьобі, у краї, у листі, на місяці, на поверсі, на порозі, на стовпі, на ремонті, у темпі, у центрі, у штабі*.

Примітка. Деякі іменники цього типу можуть мати паралельні закінчення **-і (-ї)** та **-у (-ю)**, що залежить від місця наголосу в слові: *у гаї — у гаю, у краї — у краю, на торзі — на торгу*;

б) іменники середн. роду твердої групи (без суфікса **-к-**), а також мішаної та м'якої груп: *у місті, на селі, на письмі, у слові; на піддашші, на плечі, у прізвищі, на роздоріжжі, у становищі; на обличчі, у житті, на пригір'ї, на подвір'ї, на полі*.

Примітка. Із прийменником **по** можуть уживатися паралельні закінчення **-у (-ю)** та **-і (-ї)**: *по Дніпру — по Дніпрі, по місту — по місті, по селу — по селі*; для позначення часу вживається тільки закінчення **-і**: *по обіді, по закінченні*.

§ 53. Кличний відмінок

Іменники другої відміни в кличному відмінку закінчуються на **-у (-ю), -е**.

1. Закінчення **-у** мають іменники твердої групи (зокрема, із суфіксами **-ик-, -ок-, -к-о**), іншомовні імена з основою на **г, к, х** і деякі іменники мішаної групи з основою на

шиплячий приголосний (крім **ж**): *батьку, синку, /90/ ударнику; Джеку, Жаку, Людвігу, Фрідріху; погоничу, слухачу, товаришу*, також іменники *діду, сину, тату*.

2. Закінчення **-ю** мають іменники м'якої групи: *Віталію, вчителю, Грицю, краю, лікарю, місяцю, пролетарю, розмаю, ясеню*.

3. Закінчення **-е** мають безсуфіксні іменники твердої групи, іменники м'якої групи із суфіксом **-ець** та деякі іменники мішаної групи, зокрема власні назви з основою на **ж, ч, ш, дж** і загальні назви з основою на **р, ж**: *Богдане, голубе, дружє, козаче, мосте, орле, Петре, соколе, Степане, чумаче; женче* (від *жнець*), *кравче, молодче, хлопче, шевче* (але: *бійцю, знавцю*); *гусяре, Довбуше, малярє, стороже, теслярє, школярє*.

4. Прізвища прикметникового походження на **-ів (-їв), -ов, -ев (-єв), -ин, -ін (-їн)**, як *Глібов, Королів, Пушкін, Романишин, Тютчев, Чапаєв, Щоголів*, при звертанні мають як форму називного, так і форму кличного відмінка: *Глібов і Глібове* та *ін*.
Географічні назви, до складу яких входять зазначені суфікси, мають у кличному відмінку закінчення **-є**: *Києве, Лебедине, Львовє*.

Примітка 1. У звертаннях, що складаються з двох загальних назв, форму кличного відмінка має як перше слово, так і друге, хоч друге слово може мати й форму називного відмінка: *добродію бригадирє (бригадир), пане лейтенанте (лейтенант)*.

Примітка 2. У звертаннях, що складаються із загальної назви та імені, форму кличного відмінка набуває як загальна назва, так і власне ім'я: *братє Петре, дружє Грицю, колего Степане, пані Катерино, товаришу Віталію*.

Примітка 3. У звертаннях, що складаються із загальної назви та прізвища, форму кличного відмінка має тільки загальна назва, а прізвище завжди виступає у формі називного відмінка: *дружє Максименко, колего Іваничук, добродійко Скирда, товаришу Гончар*.

Примітка 4. У звертаннях, що складаються з двох власних назв — імені та по батькові, обидва слова мають закінчення кличного відмінка: *Володимирє Хомичу, Галино Іллівно, Маріє Василівно, Петре Кузьмичу, Ярославє Андрійовичу*.

Б. Множина

§ 54. Називний відмінок

У називному відмінку множини іменники другої відміни мають закінчення **-и, -і (-ї), -а (-я)**. /91/

1. Закінчення **-и** мають усі іменники чол. роду твердої групи: *батьки, береги, городи, директори, заводи, класи, ліси, піонери, робітники, тати, футлярї*; але *друзі*.

Примітка. Іменники чол. роду із суфіксами **-анин (-янин), -ин, -ін** у множині втрачають **-ин (-їн)**: *болгари, громадяни, кияни, львів'яни, селяни, татари, хазяї (хазяїни)*; але: *грузини, осетини, русини*.

2. Закінчення **-і** (після голосного та апострофа **-ї**) мають іменники чол. роду м'якої та мішаної груп, а також деякі іменники середн. роду: *велетні, герої, ковали, краї, купці, лікарі, пролетарі, секретарі, солов'ї, теслярі, школярі; ножі, слухачі, товариші; очі, плечі, уші* (частіше *вуха*).

3. Закінчення **-а** (у твердій і мішаній групах), **-я** (у м'якій групі) мають усі іменники середн. роду: *дена* (від *дно*), *міста, пера, стремена; прізвища, явища; знання, моря, обличчя, піддашшя, поля, прислів'я, роздоріжжя*.

Кілька іменників чол. роду другої відміни мають у називному відмінку множини паралельні закінчення **-и** та **-а**: *вуси — вуса, ґрунти — ґрунта* (збірне), *рукави — рукава, хліби — хліба* (збірне), *вівса — вівси*; але тільки *тати* (від *тато*).

§ 55. Родовий відмінок

У родовому відмінку множини іменники другої відміни мають закінчення **-ів (-їв)**, нульове закінчення та **-ей**.

1. Закінчення **-ів** (після голосного та апострофа **-їв**) мають іменники чол. роду та іменники середн. роду на **-е, -я**: *батьків, берегів, вольтів, героїв, друзів, дощів, країв, метрів, омів, підписів, робітників, солдатів, солов'їв, стевів, товаришів, школярів; верхів'їв, відкриттів, життів, міжгір'їв, морів, нагір'їв, подвір'їв, полів, покриттів, почуттів, прислів'їв*.

Примітка. Деякі іменники чол. роду мають і нульове закінчення (основу): *ватів* (*ват*), *кіловатів* (*кіловат*), *татів* (*тат*), *чобіт*, а також після числівників: *сім днів* (і *день*), *сто раз* (і *разів*), але *днів сім, разів сто; сім чоловік*, тобто «сім осіб», але *сім чоловіків* — «сім осіб чоловічої статі», *чоловік із двісті*, а також ті іменники, що втрачають у множині суфікси **-ин, -ін**: *болгар, громадян, селян, татар*; але: *грузинів, осетинів*. **192/**

2. Нульове закінчення мають усі іменники середн. роду на **-о, -е** та більшість на **-я** (переважно з попереднім м'яким подовженим приголосним **н**): *бажань, боліт, вагань, верховіть, весіль, відер, вікон, доліт, завдань, засідань, знань, кіл, кілець, коліс, місць, озер, облич, пальт, питань, піддаш, полотен, посилян, прізвищ, роздоріж, серць* (і *сердець*), *сіл, слів, сприйнять, хутер, яєць*; але: *морів, полів* (рідше *піль*).

Примітка. При збігові двох приголосних у кінці основи при нульовому закінченні часто з'являється вставний **о** або **е**: *вікон, повісом, сукон; болітець, відер, віконець, гасел, ден* (від *дно*), *кілець, озерець, пірець, ребер*.

3. Закінчення **-ей** мають деякі іменники чол. роду: *гостей, грошей, коней* і середн. роду: *очей, плечей* (і *пліч*), зрідка *ушей* (перев. *вух*).

§ 56. Давальний відмінок

У давальному відмінку множини другої відміни іменники чол. та середн. роду мають закінчення **-ам** (у твердій і мішаній групах) і **-ям** (у м'якій групі): *батькам, робітникам, слухачам, товаришам, тракторам, колінам, містам, прізвищам, селам; краям, пролетарям, шахтарям*; також *друзям, місцям, морям, обличчям, питанням, роздоріжжям, узвишшям*.

§ 57. Знахідний відмінок

У знахідному відмінку множини іменники другої відміни мають форму, однакову або з називним, або з родовим відмінком множини, причому:

1. Іменники, що означають істоти, мають закінчення, однакове з родовим відмінком множини: *вчителів, героїв, кравців, лікарів, оленів, піонерів, робітників, хрущів* (але: *піти в партизани, перейти в робітники*).

Примітка. Назви деяких свійських тварин мають переважно форму, однакову з родовим відмінком: *волів* (і *воли*), *коней* (і *коні*).

2. Усі інші іменники мають форму, однакову з називним відмінком множини: *береги, трактори; вантажі, олівці; міста, селища; моря, обличчя, поля, узвишся*.

§ 58. Орудний відмінок

В орудному відмінку множини іменники другої відміни мають закінчення **-ами, -ями, -ми**. /93/

1. Закінчення **-ами** (у твердій та мішаній групах), **-ями** (у м'якій групі) мають іменники чол. та середн. роду: *берегами, робітниками, товаришами, тракторами; вухами, містами, прізвищами, селами, явищами; ковалями, пролетарями, шахтарями; знаряддями, місцями, обличчями, полями, роздоріжжями, узвишсями*.

2. Закінчення **-ми** (паралельно з формами на **-ами, -ями**) мають іменники чол. та середн. роду: *гістьми* (частіше *гостями*), *грішми* (й *грошима*), *кіньми* (й *конями*), *чобітьми* (й *чоботями, чоботами*); *коліньми* (й *колінами*), *колісьми* (частіше *колесами*), *крильми* (частіше *крилами*).

Примітка. Іменники середн. роду *око, плече* мають в орудному відмінку множини закінчення **-има**: *очима, плечима*.

§ 59. Місцевий відмінок

У місцевому відмінку множини іменники чол. та середн. роду мають закінчення **-ах** (у твердій та мішаній групах), **-ях** (у м'якій групі): *на берегах, на робітниках, у селищах; у календарях, на шахтарях; на місцях, на обличчях, на роздоріжжях, на узвишсях, на чоботах (чоботях)*.

§ 60. Кличний відмінок

У кличному відмінку множини іменники другої відміни мають форму, однакову з називним: *брати, робітники; діячі, товариші; краї, учителі, пролетарі; моря, села*.

Третя відміна

Однина

Н.	радість	тінь	подорож
Р.	радост-і	тін-і	подорож-і
Д.	радост-і	тін-і	подорож-і
Зн.	радість	тінь	подорож
Ор.	радіст-ю	тінн-ю	подорожж-ю
М.	...радост-і	...тін-і	...подорож-і
Кл.	радост-е	тін-е	подорож-е /79/

Множина

Н.	радост-і	тін-і	подорож-і
Р.	радост-ей	тін-ей	подорож-ей
Д.	радост-ям	тін-ям	подорож-ам
Зн.	радост-і	тін-і	подорож-і
Ор.	радост-ями	тін-ями	подорож-ами
М.	...радост-ях	...тін-ях	...подорож-ах
Кл.	радост-і	тін-і	подорож-і

§ 63. ВІДМІНЮВАННЯ СЛОВА МАТИ

	Однина	Множина
Н.	мат-и (рідко — мат-і ^р)	мат-ер-і
Р.	мат-ер-і	мат-ер-ів
Д.	мат-ер-і	мат-ер-ям
Зн.	мат-і ^р	мат-ер-ів
Ор.	мат-і ^р -ю	мат-ер-ями
М.	...мат-ер-і	...мат-ер-ях
Кл.	мат-и	мат-ер-і

§61. Однина

1. У родовому та давальному відмінках однини іменники третьої відміни мають закінчення **-і**: *вісті, галузі, любові, моці, ночі, осі, подорожі, сталі, тіні, фальші*.

Примітка. Форми непрямих відмінків від іменників, що означають абстрактні поняття простору: *височінь, глибочінь, далечінь, широчінь*, крім знахідного та орудного, вживаються рідко; їх замінюють відповідні словоформи із суфіксом **-ин(а)**: *височина, глибочина, широчина*.

2. У знахідному відмінку однини іменники цієї відміни мають форму, однакову з називним відмінком. /94/

3. В орудному відмінку однини іменники цієї відміни набувають закінчення **-ю**, причому:

а) якщо основа іменника закінчується одним приголосним (крім губного та **р**), то після голосного перед закінченням **-ю** цей приголосний подовжується (на письмі подвоюється): *височінню, віссю, волосінню, в'яззю, галуззю, загибеллю, міддю, міццю, сіллю, тінню; ніччю, подорожжю;*

б) якщо основа іменника закінчується сполученням приголосних або на губний (**б, п, в, м, ф**), а також на **р, ш**, то подовження не відбувається: *верф'ю, вістю, жовчю, кіновар'ю, кров'ю, любов'ю, матір'ю, нехвороцю, Об'ю, радістю, якістю.*

4. У місцевому відмінку однини вживається закінчення **-і**: *при вісті, у галузі, у доповіді, на осі, у подорожі, у тіні.*

5. У кличному відмінку, що вживається переважно в поезії, іменники цієї відміни мають закінчення **-е**: *вісте, любове, радосте, смерте.*

§62. Множина

1. У називному, знахідному та кличному відмінках множини іменники третьої відміни мають закінчення **-і**: *відповіді, вісті, осі, тіні; ночі, подорожі.*

2. У родовому відмінку множини виступає закінчення **-ей**: *відомостей, відповідей, вістей, галузей, доповідей, областей, осей, тіней; ночей, подорожей.*

3. У давальному відмінку множини виступає закінчення **-ям** (після шиплячого **-ам**): *відповідям, вістям, осям, тіням; ночам, подорожам.*

4. В орудному відмінку множини вживається закінчення **-ями** (після шиплячого **-ами**): *відповідями, вістями, костями (кістьми), осями; ночами, подорожами.*

5. У місцевому відмінку множини вживається закінчення **-ях** (після шиплячого **-ах**): *у відповідях, у вістях, на осях, у тінях; по ночах, у подорожах. /95/*

Четверта відміна

Однина

Н.	курч-а	ім'-я
Р.	курч-ат-и	ім-ен-і, ім'-я
Д.	курч-ат-і	ім-ен-і
Зн.	курч-а	ім'-я
Ор.	курч-ам	ім-ен-ем, ім'-ям
М.	...курч-ат-і	...ім-ен-і
Кл.	курч-а	ім'-я

Множина

Н.	курч-ат-а	ім-ен-а
Р.	курч-ат	ім-ен
Д.	курч-ат-ам	ім-ен-ам
Зн.	курч-ат(а)	ім-ен-а
Ор.	курч-ат-ами	ім-ен-ами
М.	...курч-ат-ах	...ім-ен-ах
Кл.	курч-ат-а	ім-ен-а

§ 64. Однина

1. У називному, знахідному та кличному відмінках однини іменники четвертої відміни мають закінчення **-я** (після шиплячого **-а**): *галченя, голуб'я, гуся, дитя, ім'я, козеня, плем'я; коліща, курча, лоша.*
2. У родовому відмінку однини вживаються форми на **-ят-и** (після шиплячого **-ат-и**) та **-ен-і**: *галченяти, голуб'яти, гусяти, дитяти, козеняти; курчати, лошати, коліщати; імені (та ім'я), племені (та плем'я).*
3. У давальному відмінку однини вживаються форми на **-ят-і** (після шиплячого на **-ат-і**) та **-ен-і**: *галченяті, гусяті, дитяті, козеняті; курчаті, лошаті; імені, племені.*
4. В орудному відмінку однини вживається форма (без суфікса **-ят-**, **-ат-**) на **-ям** (після шиплячого **-ам**), а іменники із суфіксом **-ен-** мають паралельні форми на **-ен-ем** і **-ям**: *галченням, гусям, дитям, козеням; курчам, лошам; іменем і ім'ям, племенем і плем'ям.*
5. У місцевому відмінку однини вживаються форми на **-ят-і** (після шиплячого **-ат-і**) та **-ен-і**: *на галченяті; на курчаті; в імені, у племені.*

§ 65. Множина

1. У називному та кличному відмінках множини іменники четвертої відміни мають форму на **-ят-а** (після шиплячого **-ат-а**) й **-ен-а**: *гусята, телята; курчата, лоша́та; імена, племена. 196/*
2. У родовому відмінку множини виступає нульове закінчення на **-ят** (після шиплячого **-ат**) і **-ен**: *гусят, телят; курчат, лоша́т; імен, племен.*

3. У давальному відмінку множини вживаються форми на **-ят-ам** (після шиплячого **-ат-ам**) і **-ен-ам**: *гусятам, телятам; курчатам, лошатам; іменам, племенам.*

4. У знахідному відмінку множини іменники четвертої відміни мають форму, однакову з називним відмінком: *коліщата; імена, племена*; з родовим відмінком (для назв людей): *дівчат, хлоп'ят*; або обидві форми (для назв тварин): *гусят і гусята; курчат і курчата, ягнят і ягнята.*

5. В орудному відмінку множини вживаються форми на **-ят-ами** (після шиплячого **-ат-ами**) та **-ен-ами**: *гусятами, ягнятами; курчатами, лошатами; іменами, племенами.*

6. У місцевому відмінку множини вживається форма на **-ят-ах** (після шиплячого **-ат-ах**) і **-ен-ах**: *на гусятах, на ягнятах; на курчатах, на лошатах; в іменах, у племенах.*

§ 66. ВІДМІНЮВАННЯ ІМЕННИКІВ, ЩО МАЮТЬ ТІЛЬКИ ФОРМУ МНОЖИНИ

1. У називному відмінку вживаються:

а) закінчення **-и**: *в'язи, гуси, діти, збоїни, кросівки, кури, люди, ночви, окуляри, сани, сіни, сходи, штани*.

Примітка. Деякі іменники, як *гуси, діти, кури, люди*, мають форму однини, але від інших основ: *гуска, дитина, курка, людина*;

б) закінчення **-і** (після голосного **-ї**): *гордоці, граблі, двері, дріжджі, коноплі, помії, радоці, хитроці*;

в) закінчення **-а** (зрідка **-я**): *вила, ворота, дрова, ясла, ясна, віця*.

2. У родовому відмінку виступають:

а) закінчення **-ей**: *грошей, гусей, дверей, курей, людей, саней, сіней*;

б) закінчення **-ів**: *в'язів, граблів (і грабель), дріжджів, кліщів, окулярів, сходів, хитроців*;

в) нульове закінчення: *вил, воріт, дров, збоїн, конопель, лещат, ночв (частіше — ночов), ясел, ясен*. /97/

3. У давальному відмінку виступають:

а) закінчення **-ам** після твердого приголосного, коли в називному відмінку іменники мають закінчення **-и**, **-а** або **-і** (після шиплячого): *веселоцям, вилам, воротам (і воротям), в'язам, ночвам, радоцям, сходам, штанам (і штаням), яслам*.

Винятки: *гусям, дітям, курям, людям, саням, сіням*;

б) закінчення **-ям** після голосного та після м'якого приголосного, коли в називному відмінку іменники закінчуються на **-і**, **-ї**, **-я**: *віцям, граблям, дверям, помиям*.

4. У знахідному відмінку вживаються форми:

а) однакові з називним відмінком: *вила, віця, граблі, коноплі, окуляри, сани, ясла*;

б) однакові з родовим відмінком (для назв людей): *дітей, людей*;

в) обидві форми (для назв деяких свійських тварин): *гусей і гуси, курей і кури*.

5. В орудному відмінку виступають:

а) закінчення **-ами** в іменниках, які в називному відмінку мають закінчення **-и**, **-а** або **-і** (після шиплячого): *вилами, ночвами, сходами; веселоцями, радоцями*;

б) закінчення **-ями** в іменниках, які в називному відмінку закінчуються на **-і**, **-ї**, **-я**: *віцями, граблями, коноплями, помиями*;

в) закінчення **-ми**: *ворітьми (й воротами), грішми (й грошима), гусьми, дверми (й дверима), дітьми, курми, людьми, саньми (й санями), сіньми, штаньми (й штанами, рідше — штанями)*.

6. У місцевому відмінку залежно від попереднього приголосного вживаються закінчення **-ах**, **-ях**: *на вилах, на воротах (рідше — воротях), у ночвах, на штанах (рідше — на штанях), у яслах; на граблях, у дверях, у помиях*. /98/